

den Rechts- te niet aus ter and aus tischen Ap- schikleren enhart einen nunt, schon Jahve, dein atte er sich

niels, wat ntwikkeling Hammurabi dheid, dan Sina's wet n alle men- en daar- is, ok met te

ekenne ich, l des Codex on der Gott- lat.

rs dan de erking van " dat door het dogma r Moraische

ker op dit met te ver- n Hammu- de Godde- er verliept

O.

te Generale gende Ge- ing voor te der emeriti- veduwen en ulaire tot de

ve regeling KIII D. K.

Aan ergaderingen rde Kirken

Broeders!

em heeft, zie md, met het in zake de weduwen en len te dezer tenende met en en Zuid- port en de es dezer ve- ene rege- te beginsen deze een half kennis van

missie van onvondige" de voorstel elijk al de en worden ook bij de hoeverre g naar Art. d te nemen. men onder- k benoemde vragen: te verzorging en weezen ar de cijfers

Classis eene g naar Art. elijk?

n verenigen ag Fonds te en maatstaf jaarlijksche

verband met ve te doen - Pastorien adgerkend, rken in uwe

Classis bij lig gesteund der Hulpbe- gend percen-

5 pct. 8 " 10 " 12 " 14 "

arb. 15 " ? nding dezer nodige be- en eventueel

i, en breng uwer e. k. r behandel 1904 in het n.

K. geldt een reformeerde aan de vele kome.

te ere onzes t gelijheid gting onzer ceen, over- selen.

rale Synode ok op uwer 200 teedere

langen den olen.

uemoed:

Secretaris.

pendenten ontvanten,

H. Donner, Dr. W. H. s plaats ge-

dan worden zij beëld verzoekt hiervan ten spoedigste kennis te geven aan den secretaris Dr. Kerkema.

Gaarne vestigen wij op deze circulaire de aandacht der kerken.

De regeling door de Middelburgsche Synode getroffen, heeft zeker dit ernstige vraagstuk een stap verder op den goeden weg gebracht. Maar het kan kwalijk ontkend worden, dat het ideaal nog niet is bereikt, en voor menige zwakke kerk de thans opgelegde taak in de praktijk te zwaar blijkt.

Zal de commissie, door de Synode benoemd, met een doeltreffend voorstel tot de kerken kunnen komen, dan is in de eerste plaats noodig, dat de kerken zelf de meest volledige inlichtingen verschaffen.

Eerst dan beschikt de commissie over voldoende bouwmaterial om daaruit een huis op te trekken, dat niet bestemd is om over een paar jaar weder afgebroken te worden, maar dat duurzaam aan de behoefte onzer kerken kan voldoen.

Amerika.

Het is een verblijdend teeken, dat ook in Amerika de liefde voor het Calvinisme weer ontwaakt.

Amerika heeft aan het Calvinisme zijn geboorte en zijn vrijheid te danken. De "pelgrimvaders", die om hun storer Calvinistische belijdenis in Engeland niet geduld werden, zijn de grondleggers geweest van den machtigen staat, die het oude Europa dreigt te overvleugelen. En al zijn later in den stroom der volksverhuizing deze Calvinistische voortrekkers ondergegaan, toch bleef nog menige trek in het Amerikaanse volkskarakter en zijn staatsinstellingen de heugenis bewaren aan dit glorie- tijdsperk uit het verleden.

In Amerika bleef dan ook steeds een kern aan dat Calvinisme getrouw. Terwijl in Europa de kritiek op de Schrift en de ethische theologie steeds meer de vastigheden van het geloof ondermijnde, had men in Amerika nog theologen als Hodges, Strong en Shedd, die de oude banier omhoog hieven. En de exodus der afgescheidenen uit Nederland, waardoor tal van Nederlandsche Gereformeerde Kerken in Amerika ontstonden, die met de Moederkerk in nauw verband bleven, droeg niet weinig tot versterking van deze Calvinistische actie bij.

Onze Gereformeerde broeders in Amerika beschikken dan ook over een uitnemend geredigeerd theologisch tijdschrift: "The Princeton Review", dat door degelijkheid uitmunt en ons Nederlanders tot een beschaamd voorbeeld kan strekken.

Thans verschijnt weer in nieuw gewaad *The Banner of the Truth*, waarbij als hoofdredacteur zal optreden Dr. Henry Beets, die op de Synode te Arnhem de Gereformeerde Kerk van Amerika vertegenwoordigde en door zijn bezielend spreken, zijn breedden blik, zijn warme sympathetische persoonlijkheid aller liefde en achting won.

Het doel van deze uitgave omschrijft de redactie aldus:

"Dit blad is bestemd om de belangen te dienen van de Christelijke Gereformeerde kerk, zonder dat het daarom uitsluitend het orgaan van een bepaalde kerk wil zijn. Zijn eigenaardig doel zal zijn om de beginselen van het Calvinisme uiteen te zetten, voor te staan en te verdedigen. En het Calvinisme wordt hier niet genomen alleen in zijn engeren zin als een godsdienstig stelsel, maar ook als een alles omvattende levens- en wereldbeschouwing; een levensstelsel. Wij doen dit, omdat wij liefde gevoelen voor het Calvinisme en er vertrouwen in stellen. Wij hebben het lief om zijn onverwrikbare logica, zijn bewonderenswaardige groothed, zijn verheven opvattingen, zijn breedden omvang, maar bovenal omdat wij overtuigd zijn dat het de meest zuivere en meest omvattende opvatting is van de groote levenswaarden van het onfeilbare woord van God, waarvoor we eerbiedig en geloovig ons buigen.

En wij hebben vertrouwen in het Calvinisme, dat het het beste middel is waardoor de wereld kan worden verbeterd, zielen kunnen worden gered en de naam van God kan worden verheerlijkt. Bovendien gelooven wij, dat wat de wereld in het algemeen en het Amerikaanse volk in het bijzonder in deze tijden noodig heeft, is, dat de eeuwige beginselen van het Calvinisme recht worden verstaan en in praktijk gebracht.

Wij beginnen daarom onze taak met een diep gevoel van ontvankelijkheid onzer krachten, maar ook met een vast vertrouwen op Hem, wien wij toebehooren, wien wij trachten te dienen en aan de degenen, die Hem vrezen, eene banier gegeven heeft, om die op te werpen van wege de Waarheid. (Ps. 60 : 6), 1)".

1) It will be devoted to the interests of the Christian Reformed Church, yet without being an exclusively denominational journal. Its peculiar aim will be to explain, to advocate and defend the principles of Calvinism. And Calvinism not alone in its narrower sense as a religious system, but Calvinism also as a comprehensive life and world view, a life system. This is done out of love toward Calvinism and of faith in it. We love it because of its massive logic, its stupendous grandeur, its sublime conceptions, its vast compass, above all because we are convinced that it is the purest most comprehensive, conception of the great, vital truths of the infallible Word of God, before which we bow reverently and believably.

And we have faith in it as the best means by which the world is to be bettered souls saved and the name of God exalted. Besides, we believe that what the world in general, the American nation in particular, is in need of to-day, is the right understanding and proper practice of the eternal principles of Calvinism.

We begin our task with a profound sense of our own insufficiency, but also with firm reliance on Him, Whom we are, Whom we try to serve and Who has given a banner to them that fear Him that it may be displayed because of the Truth. (Ps. 60 : 4).

Uit dit program spreekt een bezieling en liefde voor het Calvinisme, die het hart verkwikt.

Moge de Banier der Waarheid lang in deze vaste handen blijven, Amerika's kerken tot zegen en Gods naam tot eere.

Kerkelijk of niet kerkelijk.

Dr. Diermanse van 's-Gravenhage vraagt ons, waarom het verschil in de opleidings- quaestie door ons niet liever met de woorden: kerkelijk of niet-kerkelijk wordt aangeduid, dan met seminaristisch of universitair. Volgens ons drukken beide tegenstellingen toch dezelfde gedachten uit, en er kan onzerzijds dus geen bezwaar tegen bestaan, hierin den van ons gevoelen afwijkenden broederen ter wille te zijn. Te minder omdat deze broederen telkens verklaren, van harte voor de universitaire opleiding te zijn, mits die opleiding maar geheel van de kerken uitgaat.

Gold het hier nu slechts een zekere goedwilligheid jegens de broederen, zoo zou aan de vervulling van deze vriendelijke bede niets in den weg staan. Maar Dr. Diermanse weet te goed, dat achter deze terminologie wel degelijk een beginsel schuilt, en daarom aan dit verzoek niet kan worden voldaan.

De leuze: kerkelijk of niet-kerkelijk opleiding zou den strijd niet zuiver maken, maar vervalschen om tweerlei oorzaak.

Voor eerst, omdat onzerzijds steeds is volgehouden, dat er onderscheid moet gemaakt worden tusschen de kerk als instituut en de kerk als organisme. Ook de Vrije Universiteit wortelt in het leven der Christelijke kerk als organisme, en een leuze waardoor de organische band, die tusschen het Christelijk Hooger Ouderwys en de Christelijke kerk bestaat, ontkend wordt, is daarom onjuist. En het woord *opleiding* en het woord *kerk*, weken hier beide even verwarrend. Zuiver genomen, is de tegenstelling deze: heeft God aan de geconstitueerde kerk, d. w. z. aan het ambt, de roeping en taak opgedragen om de theologie als wetenschap te onderwijzen, of behoort de theologie als wetenschap tot het gebied der Hoogeschool, die als vrije organisatie uit het leven der kerk opkomt?

En ten tweede deugt deze leuze niet, omdat daardoor aan het volk de indruk wordt gegeven, alsof de Vrije Universiteit van geen verband met of toezicht van de kerken op de theologische faculteit weten wil. Dr. Diermanse weet uitnemend goed, dat dit niet waar is. De roeping der geconstitueerde kerk, om en op het gehalte van het theologisch onderwijs wat de zuiverheid der leer betreft, en op de opleiding harer a. s. dienaren toezicht te houden, is door de Vrije Universiteit in den laatste tijd meer- malen erkend. De tegenstelling is daarom ook in dit opzicht onjuist; zuiver geformuleerd zou ze moeten luiden: de eene partij wil een opleiding, die uitsluitend en geheel van de kerken uitgaat, terwijl de andere richting een zoodanig verband tusschen de school en de kerken wil, waardoor de kerken genoegzamen waarborg krijgen voor de zuiverheid der belijdenis en de doelmatigheid der opleiding.

Waarbij eindelijk nog komt, dat dit vraagstuk niet eerst nu en in onze kringen aan de orde is gekomen, maar een strijd van eeuwen achter zich heeft, en in dien strijd de woorden universitair en seminaristisch eenmaal burgerrecht hebben gekregen.

Uit de Pers.

Dr. Dijkstra geeft in zijn brieven naar de Zendingkerk van Antiochie weer wat onze naburen noemen een rondblik over het zendings- terrein:

Glt. — Het is 1904. Een jaar is weer verdwenen in den oceaen der eeuwen. Een jaar dat veel zorgen gaf; zeker wel aan alle onze lezers; maar ik denk hier speciaal aan Zendingdeputaten De Keucheniuschool zat ons dwars, we wilden zoo gaarne vooruit en wij durfden niet, omdat wij bang waren voor financiële ellende. Ik vroeg aan elken lezer één gulden, maar ik vroeg zeker niet op de rechte manier, ten minste slechts weinigen voldeden aan mijn verzoek. Toen vroeg ik aan de rijkeren elk een bankbiljet, en weer waren er enkelen, die aan dit verzoek voldeden. Deputaten besloten toen een extra collecte te vragen. Aan dit verzoek hebben voor zoover ik weet, op het ogenblik dat ik dit schrijf, 450 kerken voldaan en deze collecten hebben een som van ruim 11.000 opgebracht. Bovendien zijn er nog twee of drie meer te rekenen. De Westhuis ontving 1.000,— een legaat uit Velp bracht 3.000,— op de classis Dordrecht 2 en een extra-bijdrage van 1.000,— samen 7.000.— Daar komt nog bij de 1.000,— die ik verzameld heb. Ik ben begonnen met te zeggen: wij moeten 20.000 hebben en nu is er bijna 17.000 bijeen. Prachtig! En waar vinden wij nu de laatste 3.000? Nog 3.000,— ben ik zeker van, al ben ik nog niet gemachtigd om te zeggen, waar het van daan komt. Ik kom dus nog 1.000,— te kort. Wie zorgt daar nu nog voor? — Gij lie, de Heere heeft onze zorgen zeer verlicht, ons gemoed zeer verruimd, maar wij hebben toch nog een klein steentje aan onze vleugels, opdat wij niet te hoog vliegen.

Onlangs schreef ik een stukje over de drie talen (Dr. A. zegt liever taalsoorten) op Java en over de kwestie of men in de hooge of lage taal behoort te preken. Ik zei toen: "Spreek hij tot zijn gelijke, of tot iemand die in enkele opzichten zijn meerdere is en in andere zijn mindere is, dan gebruikt hij *madja*." Dr. A. Kuyper Jr. kwam toen op het verrassend idee, dan moesten wij in die taal preken. Niet in de hooge, niet in de lage, maar in de taal die men tot zijn gelijke spreekt. Toen ik dat las, dacht ik al dadelijk: dat loopt mis! Maar ik dacht ook: Dr. L. Adrianse is in het land; die zal op dat puntje wel ingaan, want hij is, geloof ik, de eerste missionaris, die in het kromme geprekeerd heeft. De volgende *Fransche Kerkbode* bracht dan ook al een vrij breed opgezet artikel. Voor mij was daarin nimm' de mededeeling, dat inlandische helpers in het kromme en de Zendingen (except de Ger.) in het ngoko preken. Het laatste artikel van Dr. L. Adrianse handelde over het preken in het modjo, en dat werd natuurlijk geweerd van de hand.

Dat spijt mij eigenlijk, hoewel ik het verwacht had; want dat was nu net een voorstel in mijn geest. Als de eene kromme wil en de andere ngoko, dan wil ik er liefst tusschen d'or.

Nu kwam Dr. A. Kuyper Jr. met een *brimmedend* voorstel. Is het niet jammer, dat dit nu niet kan worden aangenomen? Maar ik vrees dat er geen hooger beroep is.

In verschillende bladen vond ik deze dagen een merkwaardig bericht. Gij weet, dat ons ieder *Kerkelijke Zending* een tijdlang met een reker schouder opgehouden werd begroot. Hervorde en Lothersche broeders bewaarden dat een Zendingarbeid, die een een vereeniging van geloovigen uitging, toch ook kerkelijke Zending was; als het nauw stak nog meer dan een Zending van een georganiseerde kerk, want in de kerk waren vele doode leden en de leden van de Zendingvereeniging waren allen mannen en vrouwen, die toonden een warm hart te hebben voor de zaak des Heeren. Zij vormden, zoo redeneerde men, de eigenlijke kerk! Maar het kan verkeeren! Dat hebben wij al geruimen tijd gemeikt, en het volgende stukje doet dat ook weer blijken. Lees maar:

"Tengevolge van een besluit der classis Rotterdam van de Nederlandsche Hervormde Kerk, is door het classicaal bestuur een commissie benoemd, die tot opdracht heeft, na te gaan, hoe er verband gelegd kan worden tusschen Kerk en Zending; of m. a. w. op welke wijze de Nederlandsche Hervormde Kerk zelve door middel harer classis de zaak der ontbreiding van het Koninkrijk Gods het best kan ter hand nemen.

"De commissie heeft zich nu met een rondschrijven tot de kerkeraaden der Hervormde gemeenten in de classis gewend, om te vernemen, of bij deze colleges instemming wordt gevonden met wat zij op het oog heeft, en of zij bereid zouden zijn, de aandacht hunner gemeenten op deze zaak te vestigen".

Ik ben wel benieuwd wat hiervan komen zal. Voetangels en klemtien liggen er wel in dezen tijd. Daarom vang ik een zijn uitgevoerd boekje, uit gegeven te Londen ter gelegenheid van den zilveren geboortedag van de Medical Missionary Association, waar onze Dr. Scheurer zijn medische opleiding ontvangen heeft, en ook Dr. Esser. In een begeliedend schrijven heeft de beide "waardige mannen" nog herdacht, ik breng ook gaarne hulde aan die leringheid. De opleiding van Dr. Scheurer moet wel een uitstekende geweest zijn; aan de vrucht kent men den boom.

Toch deden mij al die Engelsche portretten onangenaam aan. Er zijn linke gezichten bij. Maar ik heb moeite om kalm te blijven als ik een portret van een Engelschman zie. Ik gevoel dan een neiging in mij om te schelden: moordenaars! vertrappen van recht en waarheid! enz. En zoo mag ik toch niet; ik moet gelooven dat zij (ten minste de Godvrienden onder hen) hebben gemeend Gode een dienst te doen, met de Boeren te onderwerpen. Maar of het is zoo bitter! En het wordt alle dagen bitterder, als men nu nog dagelijks van de ellende leest, die er geleden wordt. Toch wil ik voor de Engelschen bidden: "Vader, vergeef het hun, want zij hebben niet geweten wat ze deden!" Zoo had onze Heiland immers ook! En met die beide in het hart, dan kan ik te ook nog weer de broederhand toesteken, want er zijn in hun midden toch ook zeker velen, die het oprecht te doen is om de toekomst van het Koninkrijk Gods en die ook een afkeer hebben van alle onrechtvaardig vergoten bloed, dat ten hemel roept.

Een merkwaardig stukje vond ik in de *Salutatio Berichten* No. 10. Zending Barth schrijft daar van een Javaanschen mantri goeroe (hoofddienerwijzer) van nog al hoogen stand, die zalig gestorven is. De familie wilde hem niet toelaten aan het siekbed, maar br. Barth was zoo onbeleidig om toch tot hem door te dringen en toen werd hij met groote blijdschap door den sieke ontvangen. Elk vond een geospand hart en blijdschap was op zijn gezicht te lezen, als hij God woord hoorde of als ik met hem bad. Hij had het Evangelie gehoord van de Christenen te Blora, en zoo was ook br. Barth met hem, in zijne geboorte dagen, in aanraking gekomen. Op het laatste van zijn leven, toen hij reeds bijna stervende was, voerde zijn familie hem nog weg naar Solo, om hem aan den invloed des Evangelies te onttrekken.

Zoo komt op Java ook langzame hand de tijd dat wij de vraag zullen moeten behandelen, of een ongedoopte zalig kan worden. In Engelsch Indië is de vraag al lang aan de orde. Daar zijn honderden, die wel gelooven, maar die n. e. t. geen middel te bewegen zijn tot dien grooten stap: *den Doop*. Het is gemakkelijk genoeg om er met een franschen slag zich af te maken, en te zeggen: Het Christendom van iemand, die de smaadheid van Christus niet wil dragen, is mij niets waard. En het is even gemakkelijk schouderophalend te vragen: Zou dan een gedoopte water iemand zalig maken? Maar het is niet gemakkelijk om de vraag te beantwoorden, zoals hij zich in de praktijk herhaaldelijk voordoet. Stelt u voor. Twee mannen, A en B. A. wil ik te noemen. A geeft om zijn familie en om zijn vrienden zooveel niets en laat zich zonder bewaar doopen. Maar gij merkt niet veel diepte bij hem. B kan zich niet losrukken van vader of vrouw en kinderen, hij lijdt er bitter onder, hij bidt er dagelijks om tot den Heere; maar het offer is te groot. Wie van de twee is u het liefste? Bij wien merkt gij het meest van waarachtig Christelijk leven? Wien zegt gij in uw gemoed den hemel toe? Gelukkig het oordeel is in de hand onzes Gods. Maar de vraag: kan een ongedoopte zalig worden? doet zich toch telkens weer voor. Zijn zegt: die geloofd zal hebben en gelooft zal zijn.

Op ons zendingssterrein is de vraag vermoedelijk nog niet urgent. Helas!

Vaartwel!

worden aangenomen? Maar ik vrees dat er geen hooger beroep is.

In verschillende bladen vond ik deze dagen een merkwaardig bericht. Gij weet, dat ons ieder *Kerkelijke Zending* een tijdlang met een reker schouder opgehouden werd begroot. Hervorde en Lothersche broeders bewaarden dat een Zendingarbeid, die een een vereeniging van geloovigen uitging, toch ook kerkelijke Zending was; als het nauw stak nog meer dan een Zending van een georganiseerde kerk, want in de kerk waren vele doode leden en de leden van de Zendingvereeniging waren allen mannen en vrouwen, die toonden een warm hart te hebben voor de zaak des Heeren. Zij vormden, zoo redeneerde men, de eigenlijke kerk! Maar het kan verkeeren! Dat hebben wij al geruimen tijd gemeikt, en het volgende stukje doet dat ook weer blijken. Lees maar:

"Tengevolge van een besluit der classis Rotterdam van de Nederlandsche Hervormde Kerk, is door het classicaal bestuur een commissie benoemd, die tot opdracht heeft, na te gaan, hoe er verband gelegd kan worden tusschen Kerk en Zending; of m. a. w. op welke wijze de Nederlandsche Hervormde Kerk zelve door middel harer classis de zaak der ontbreiding van het Koninkrijk Gods het best kan ter hand nemen.

"De commissie heeft zich nu met een rondschrijven tot de kerkeraaden der Hervormde gemeenten in de classis gewend, om te vernemen, of bij deze colleges instemming wordt gevonden met wat zij op het oog heeft, en of zij bereid zouden zijn, de aandacht hunner gemeenten op deze zaak te vestigen".

Ik ben wel benieuwd wat hiervan komen zal. Voetangels en klemtien liggen er wel in dezen tijd. Daarom vang ik een zijn uitgevoerd boekje, uit gegeven te Londen ter gelegenheid van den zilveren geboortedag van de Medical Missionary Association, waar onze Dr. Scheurer zijn medische opleiding ontvangen heeft, en ook Dr. Esser. In een begeliedend schrijven heeft de beide "waardige mannen" nog herdacht, ik breng ook gaarne hulde aan die leringheid. De opleiding van Dr. Scheurer moet wel een uitstekende geweest zijn; aan de vrucht kent men den boom.

Toch deden mij al die Engelsche portretten onangenaam aan. Er zijn linke gezichten bij. Maar ik heb moeite om kalm te blijven als ik een portret van een Engelschman zie. Ik gevoel dan een neiging in mij om te schelden: moordenaars! vertrappen van recht en waarheid! enz. En zoo mag ik toch niet; ik moet gelooven dat zij (ten minste de Godvrienden onder hen) hebben gemeend Gode een dienst te doen, met de Boeren te onderwerpen. Maar of het is zoo bitter! En het wordt alle dagen bitterder, als men nu nog dagelijks van de ellende leest, die er geleden wordt. Toch wil ik voor de Engelschen bidden: "Vader, vergeef het hun, want zij hebben niet geweten wat ze deden!" Zoo had onze Heiland immers ook! En met die beide in het hart, dan kan ik te ook nog weer de broederhand toesteken, want er zijn in hun midden toch ook zeker velen, die het oprecht te doen is om de toekomst van het Koninkrijk Gods en die ook een afkeer hebben van alle onrechtvaardig vergoten bloed, dat ten hemel roept.

Een merkwaardig stukje vond ik in de *Salutatio Berichten* No. 10. Zending Barth schrijft daar van een Javaanschen mantri goeroe (hoofddienerwijzer) van nog al hoogen stand, die zalig gestorven is. De familie wilde hem niet toelaten aan het siekbed, maar br. Barth was zoo onbeleidig om toch tot hem door te dringen en toen werd hij met groote blijdschap door den sieke ontvangen. Elk vond een geospand hart en blijdschap was op zijn gezicht te lezen, als hij God woord hoorde of als ik met hem bad. Hij had het Evangelie gehoord van de Christenen te Blora, en zoo was ook br. Barth met hem, in zijne geboorte dagen, in aanraking gekomen. Op het laatste van zijn leven, toen hij reeds bijna stervende was, voerde zijn familie hem nog weg naar Solo, om hem aan den invloed des Evangelies te onttrekken.

Zoo komt op Java ook langzame hand de tijd dat wij de vraag zullen moeten behandelen, of een ongedoopte zalig kan worden. In Engelsch Indië is de vraag al lang aan de orde. Daar zijn honderden, die wel gelooven, maar die n. e. t. geen middel te bewegen zijn tot dien grooten stap: *den Doop*. Het is gemakkelijk genoeg om er met een franschen slag zich af te maken, en te zeggen: Het Christendom van iemand, die de smaadheid van Christus niet wil dragen, is mij niets waard. En het is even gemakkelijk schouderophalend te vragen: Zou dan een gedoopte water iemand zalig maken? Maar het is niet gemakkelijk om de vraag te beantwoorden, zoals hij zich in de praktijk herhaaldelijk voordoet. Stelt u voor. Twee mannen, A en B. A. wil ik te noemen. A geeft om zijn familie en om zijn vrienden zooveel niets en laat zich zonder bewaar doopen. Maar gij merkt niet veel diepte bij hem. B kan zich niet losrukken van vader of vrouw en kinderen, hij lijdt er bitter onder, hij bidt er dagelijks om tot den Heere; maar het offer is te groot. Wie van de twee is u het liefste? Bij wien merkt gij het meest van waarachtig Christelijk leven? Wien zegt gij in uw gemoed den hemel toe? Gelukkig het oordeel is in de hand onzes Gods. Maar de vraag: kan een ongedoopte zalig worden? doet zich toch telkens weer voor. Zijn zegt: die geloofd zal hebben en gelooft zal zijn.

Op ons zendingssterrein is de vraag vermoedelijk nog niet urgent. Helas!

Vaartwel!

voor de Theol. Fac. der Vrije Universiteit, op de vorige classicaal vergadering behandeld, door te zenden naar de e. k. Provinciale Synode.

8. De kerken van Blokzijl en Langenslag wordt advies gegeven in enkele zaken.

9. Als roepende kerk voor de volgende vergadering wordt aangewezen de kerk van Welsum, terwijl Dr. Schoonmakers het praesidium zal hebben waar te nemen.

10. De Schuurman sluit de vergadering met dankzegging.

Namens de classis,
M. ELZINGA.
R. F. SCHRIBA.

Kort verslag van de vergadering der Classis Arnhem, gehouden den 27 Januari 1904.

1. Dr. Wielinga, bij toerbeurt praeses, opent de vergadering, laat zingen Ps. 100 : 2, leest Ps. 106 en gaat voor in gebed.

2. De Credentiaelen worden onderzocht; alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

4. Dr. v. Schelven deelt mede gewaarschuwd te zijn voor zekeren v. D., voormalig vooropganger eener vrije gemeente, die voorgeeft gheen in te zamelen voor de kerk te Duisburg. Met het oog op den financiële noot der kerk zal de classis een circulaire zenden zowel aan kerkeraden als aan particulieren.

5. Een missive van den kerkeraad uit Utrecht inzake de geopperde bezwaat tegen het accord van samenwerking zal beantwoord worden. Een missive van de classis Zierikzee wordt voor kennisgeving aangenomen. Op een verzoek uit Vierssen (Duitsland) om tot de institueering der Geref. kerk aldaar over te gaan, zal geantwoord worden dat den broeders aldaar geraden wordt kerkelijke voeling met Duisburg te zoeken. Een schrijven aan br. Br. te Haricamp zal na onderzoek beantwoord worden.

Aangaande een circulaire van Deputaten voor de regeling der Emeriti enz. zal het oordeel der herbenoemen worden ingewonnen, waarna ze op een vervroegde classis zal worden behandeld.

6. De boeken der verschillende Deputaten worden nagezien en in orde bevonden.

7. Het rapport der Classieke Deputaten in sake den omalag voor Emeriti enz. zal met verdere toelichting doorgezonden worden naar de e. k. Prov. Synode met verzoek om een billijk verdeling der financiële lasten.

8. De vanatunbeurten worden aldus geregeld. Duisburg Dr. v. Schelven, Dr. Mulder, Dr. De Gooyer, Nijmegen Dr. De Gooyer, Dr. Notten, Dr. Goudappel, Ruhrort Dr. Goudappel, Westervoort Dr. Hoekstra, Dr. v. d. Sluis, Dr. De Jong, Zetten Dr. De Jong, Dr. Wielinga, Dr. Mulder.

9. Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. worden adviezen gegeven.

10. De e. k. classicaal vergadering zal samen komen 6 April.

11. Na psalmgezang en dankgebed wordt de vergadering door Dr. Mulder gesloten.

Namens de Classis,
W. MULDER, h. t. Scriba.

1854 16 Juni 1904.

Een halve eeuwfeest onzer Theol. School.

Binnen eenige maanden zal onze Theologische School op een vijftig jarig bestaan mogen terugzien, waarin de bewijzen van de goede gunst des Heeren onzes Gods vele over haar waren. Wat in haar eerst aan de Chr. Geref. Kerk, daarna aan alle Gereformeerde Kerken in deze landen niet alleen, maar ook daar buiten gegeven is, weet ieder lid, die in de geschiedenis der Kerken geen onbekende is.

De hernieuwde opbloei van het gereformeerde leven in ons vaderland is voor een niet gering gedeelte vrucht van de Theologische School. In zwakheid begonnen, is ze geworden tot een heerlijke planting, waar nu reeds 500 mannen hunne opleiding mochten ontvangen, die, ieder naar de eigenaardigheid der hem geschonken krachten en gaven, mede gearbeid hebben aan den opbouw van het heerlijke Godsgebouw, waarvan Christus Jezus werkmeester en fundament, hoeksteen en kroon is.

Waar nu zulk een feest aan ons gereformeerde volk is geschonken, een feest tot herdenking van de groote zegeningen en weldaden des Heeren onzes Gods — daar kan het niet anders of we moeten er ons toe opgewekt gevoelen om onze dankbaarheid niet slechts in woorden te uiten, maar ook in daden om te zetten.

Vandaar dat na eene vergadering met een aantal broeders uit de onderscheidene provincien, die drie eestondergetekenden zijn opgetreden als algemeen comité, bijgestaan door de mede ondergetekende provinciale gedelegeerden, die aan het hoofd staan hunner eigen provincie. Het doel hiervan is: ieder lid der gemeente als zoodanig in staat te stellen eene teengave af te zenden door te teekenen op lijsten, welke door verschillende broederen zullen worden aangeboden.

Op deze wijze kan dan een zekere som voor den bijeengebracht, welke op den daartoe vastgestelden dag aan het College van Hoogleraren der Theologische School zal worden overhandigd. Zoodoende kan dit in staat worden gesteld jongelingen, die daarvoor in de ter men vallen, in hunne studien te ondersteunen. En juist daaraan is nu een behoefte! Telkens toch komen er aanvragen in, die noodde worden afgewezen. Het halve-eeuwfeest onzer Theologische School zij ons dan een nieuwe prikkel om daartoe mee te werken.

Laat ons aanhouden in den gebede, opdat onze Hemeliche Vader de mannen, die aan onze School arbeiden, bekware en bekrachtigde door zijnen Heiligen Geest; maar laat ons dan ook door onze feestgave 16 Juni a. s. tot een heerlijken feestdag maken.

Het algemeen comité:
Dr. J. H. DONNER, te Nieuwkoop.
Dr. N. Y. VAN GOOK, te Halfweg.
Dr. A. NOORDSTRA, te Kampen.

De Provinciale gedelegeerden: Dr. B. van der Werf te Grootgast, Dr. A. Doorn te Franeker, Dr. J. Bakker te Emmen, Dr. L. Smille te Ommen, Dr. G. Keizer te Tiel, Dr. J. Koppe te Bunschoten, Dr. H. Baarnap te Amstelveen, Dr. H. Kouwenhoven Dm. te Leiden, Dr. K. J. van der Veen te Goes, Dr. N. G. Kapteyn te Werkendam.

Buitenland.

Frankrijk. De zaak van den Abt Loisy.

In dit blad deelden wij mede, hoe order Roomsche Godgeleerden, voornamelijk in Frankrijk, de zoogenaaude nieuwere critiek over de Heilige Schrift gevolgd wordt. Een dergeren die het verst in deze gingen, is de abt Loisy, die in zijn werken: de Godsdienst van Israel; het Evangelie der kerk; Evangelische Israëli; het vierde Evangelie, zeer bedenkelijke dingen verkondigd had. De kardinaal aartsbisschop van Parijs achtte het optreden van den abt verderfelijk en daarom trok hij naar Rome om zijn invloed bij het Hoog gerechtshof der Heilige Officie te laten gelden, teneinde gedaan te krijgen dat de werken van Loisy op den Index, of op de lijst der verboden boeken zouden geplaatst worden.

Onder den vorigen paus had Loisy machtige vrienden op het Vaticaan, zoodat toen niet kon verkregen worden dat men openlijk tegen hem optrad. De tegenwoordige paus heeft zijn volle goedkeuring gehecht aan het besluit van het Hoog gerechtshof der Heilige Officie, zoodat bleek uit een schrijven van den Staatssecretaris van den paus, kardinaal Merry del Val, aan den Aartsbisschop van Parijs. Wij achten het een verblijdend teeken, dat de tegenwoordige paus met bezlistheid optreedt om te toonen, dat Rome geen heel maar verwoesting wacht van de hedendaagsche bedillers der Heilige Schrift.

Maar hoe houdt zich de veroordeelde abt onder dit alles, zal men vragen? In een interview heeft hij verklaard, dat hij alles verwerpt wat te Rome als dwaling verworpen wordt, echter met dien verstande, dat hij niet erkent dat de veroordeelde dwalingen in zijn werken aangehouden worden. "Ik ben bereid, zoo sprak Loisy, om elke dwaling terug te nemen welke anderen uit mijn boek mochten afleiden, doch zich zelve in hunne verklaring op een standpunt te plaatsen verschillend van dat, hetwelk ik innaam, toen ik het boek schreef." Toen hem echter nader gevraagd werd, of hij ook wilde terugtrekken indien werd veroordeeld, wat hij werkelijk in zijn boek had geleerd, gaf hij ten antwoord: "In dat geval zal ik mijn geweten raadplegen en doen wat dat van mij eischt."

Indienlaad heeft Loisy zich willen onderwerpen aan de uitspraak van het lichaam, dat de uitgekomen boeken moet keuren. Doch de Fransche abd. deed dit onder voorbehoud, dat hij in zijn meening als geschiedschrijver vrij zou zijn. Nog voordat dit bericht per telegraaf bekend werd, ontving de *Katholische Zeitung* uit Parijs eene mededeeling, die deed vermoeden dat de abt zich eigenlijk niet zou onderwerpen. In de Fransche pers had men reeds stemmen vernomen, die het uitspraken, dat het schrijven van Loisy aan den aartsbisschop van Parijs waarbij hij zich onderwerpt aan de uitspraak der Heilige Officie, of aan de Inquisitie, niets anders was dan een bloote kennisgeving, dat hij van het oordeel der Inquisitie had kennis genomen.

In zijn antwoord aan den aartsbisschop be- loofde Loisy dat hij ook de Inquisitie zou antwoorden. In dat antwoord heeft volgens de mededeeling der *Katholische Zeitung* de abt verklaard, dat hij als priester het oordeel der Inquisitie met hoogachtzaam aanzag, maar als historicus voor de wetenschappelijke uitkomsten voor zijn critische arbeid en methode zijn voorbehoud maakte, al gaf hij toe, dat ook de wetenschap dwalen kan.

Wij kunnen begrijpen, dat dit antwoord te Rome niet is aangenomen. Het maken van een onderscheid tusschen den priester en den man van wetenschap gaat niet aan, en werd daarom terecht door de Roomse Curie verworpen. Of de Fransche abd. ten slotte het hoofd in den schoot legt zal?

In Duitsland reddden de Roomsche voorstanders der hedendaagsche schriftcritiek als Schell zich op een andere manier uit de verlegenheid, wanneer zij door een uitspraak der Heilige Officie in hunne leeringen veroordeeld worden. Zij laten verkondigen, dat het oordeel eener congregatie, ook al is het door den paus bevestigd, niet onfeilbaar is. Daarom heeft het geen kracht om de conscientie te binden, en is men niet verplicht het in zijn binnenste toe te stemmen. Deswege voegt het zich uitwendig er aan te onderwerpen en een eerbiedig stilzwijgen in acht te nemen.

Zal het nooigt zijn, dat de paus eene nadere verklaring hoe de Roomsche kerk over de Heilige Schrift denkt, "ex cathedra", geeft? Te recht maakt men in Roomsche kringen onderscheid tusschen hetgeen de paus als opperste herder der kerk over verschillende vraagstukken meent te moeten verklaren, en hetgeen de paus van zijn Heiligen stoel omtrent de leerstukken decreeteert. Alleen de laatste uitspraken zijn door de leden der Roomsche kerk voor "onfeilbaar" te houden.

Of zouden de Roomsche critici door hetgeen de jongste onderzoeken in het Oosten aan het licht brachten, tot bezinning komen?

In Engeland is het reeds voorgekomen, dat een voorstander der Schriftcritiek, gelijk die door de school van Kuenen en Wellhausen wordt voorgestaan, het standpunt dat hij innam, heeft verlaten.

WINKEL.

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

IX.

REN BLIK IN 'T ROND.

Eer we verder gaan al het noodig zijn, tot recht verstand van hetgeen volgen moet, eens te zien, hoe het er destijds in het westen van Europa uitzag.

In ons vaderland stond aan het hoofd der zaken de stadhouder prins Willem III, die toen een 40 jaar oud was. Hij was het die op 22 jarigen leeftijd, ons land met Gods hulp gered had, toen de Franschen, Munsterschen en Keulseke heuden, Nederland van drie zijden bestookten, terwijl Engeland ons ter zee trachtte te slaan. Hij was het ook, die 6 jaar lang den oorlog tegen Frankrijk leidde, tot die met een eervolten vrede sloot.

Zwak van lichaam was hij sterk van geest. Hij ontzag zich zelf nooit, was voor niets bevreemd, en hoewel geen dag recht gerond, was hij een jager en krijgsheld en daarbij een uiterst schraander en ervaren staatsman. Dit had zeker in der tijd Jan de Wit reeds bevestigd, die voor niets zozeer vreesde, als dat de prins van Oranje weer stadhouder zou worden. Toch was het geschied, en de zoo schrandere knaap van weleer toonde nu als man, hoe goed het hem geweest was het juk in zijn jucht te dragen.

Thans echter droeg hij geen juk maar een kroon, ja zelfs twee: een als prins en een als koning, koning van Engeland.

Hoe hij tot dit laatste kwam moeten we vooral weten.

Willem III was gehuwd met een vrouw die Maria heette, de dochter van Jacobus II, koning van Engeland.

Deze Jacobus nu was een vorst, die bestend